

Liosta Foclóra AS & A2

Ó Néill, M. (2009). *Liosta Foclóra AS & A2*. Council for the Curriculum, Examinations and Assessment.

[Link to publication record in Ulster University Research Portal](#)

Publication Status:

Published (in print/issue): 01/09/2009

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

General rights

Copyright for the publications made accessible via Ulster University's Research Portal is retained by the author(s) and / or other copyright owners and it is a condition of accessing these publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

The Research Portal is Ulster University's institutional repository that provides access to Ulster's research outputs. Every effort has been made to ensure that content in the Research Portal does not infringe any person's rights, or applicable UK laws. If you discover content in the Research Portal that you believe breaches copyright or violates any law, please contact pure-support@ulster.ac.uk.

Comhthéacs 1:

Caidrimh

1.1 Struchtúir theaghlaigh

aonad teaghlaigh, *family unit*

comhluadar, *household*

craobh ghinealaigh, *family tree*

duine muinteartha, *family member*

grúpa teaghlaigh, *family grouping*

saol an teaghlaigh, *family life*

teaghlach aontuismitheora, *one-parent family*

teaghlach núicléach, *nuclear family*

teaghlach sínte, *extended family*

1.2 Róil agus freagrachtaí sa teaghlach

airgead a shaothrú, *to earn money*

airgead a sholáthar, *to provide money*

arán a chur ar an tábla, *to put bread on the table*

bean tí, *housewife*

cleithiúnaí, *dependent*

fear tí cois teallaigh, *stay-at-home husband*

gaol cleithiúnach, *dependent relative*

leanbh cleithiúnach, *dependent child*

máthair atá ag obair, *working mother*

máthair shingil, *single mother*

Liosta Foclóra AS & A2

ról an athar, *role of the father*

ról na máthar, *role of the mother*

1.3 Brúnna ar theaghlaigh

ag sodar i ndiaidh na n-uaisle, *keeping up with the Jones'*

andráta úis, *high interest rate*

brú airgeadais, *financial pressure*

cárta creidmheasa, *credit card*

dífhostaíocht, *unemployment*

drochiompair clainne, *bad behaviour by children*

fiacha, *debts*

foréigean teaghlaigh, *domestic violence*

morgáiste, *mortgage*

táillí, *fees*

teaghlach ar ioncam íseal, *low-income family*

teaghlach gan dídean, *homeless family*

teaghlach neamhinniúlach, *non-coping family*

ús, *interest*

1.4 Cliseadh aonad an teaghlaigh

alcólahas, *alcoholism*

andúil, *addiction*

andúil i gcearrbhachas, *gambling addiction*

andúil i nduga, *drug addiction*

andúil in alcól, *alcohol addiction*

cearrbhachas, *gambling*

Liosta Foclóra AS & A2

cliseadh doleigheasta pósta, *irretrievable marriage breakdown*

cliseadh pósta, *marriage breakdown*

cliseadh teaghlaigh, *family breakdown*

colscaradh, *divorce*

droch-choinníollacha sóisialacha, *poor social conditions*

droch-chumarsáid, *poor communication*

drochscileanna sóisialacha, *poor social skills*

géarchéim theaghlaigh, *family crisis*

teaghlach mífheidhmiúil, *dysfunctional family*

1.5 Tuismitheoirí ag obair

coinníollacha oibre, *working conditions*

cúram leanaí, *childcare*

easpa ama, *lack of time*

easpa seirbhísí um chúram leanaí, *lack of childcare services*

easpa tacaíochta, *lack of support*

feighlí leanaí, *babysitter*

naíolann lae, *crèche*

naíonra, *nursery*

naíscoil, *nursery school*

strus oibre, *working stress*

uaireanta oibre, *working hours*

1.6 Saincheisteanna glúine

an saol fadó, *life long ago*

an saol mar a bhí, *life as it was*

Liosta Foclóra AS & A2

an saol mar atá, *life as it is*
an saol nua-aimseartha, *the modern world*
cultúr nua-aimseartha, *modern culture*
luachanna traidisiúnta, *traditional values*
nua-aimseartha, *modern*
ó ghlúin go glúin, *from one generation to the next*
seanaimseartha, *old-fashioned*
sinsearaigh, *ancestors*
teaghlach sínte, *extended family*
teicneolaíocht, *technology*

1.7 Caidrimh phearsanta agus idirphearsanta

comhairle, *advice*
comhairle a chur ar dhuine, *to give someone advice*
comhairleoir, *counselor*
comhrá, *conversation*
cumarsáid, *communication*
easpa scileanna éisteachta, *lack of listening skills*
éisteacht, *listening*
idir dhá chomhairle, *in two minds*
réitigh, *to get along*
scileanna éisteachta, *listening skills*

1.8 Tuairimí sochaíocha

An tAcht um an Dlí Teaghlaigh, *Family Law Act*
buiséad teaghlaigh, *family budget*

Liosta Foclóra AS & A2

clinic pleanála clainne, *family planning clinic*
comhairliú teaghlaigh, *family counselling*
dlí teaghlaigh, *family law*
forlíonadh ioncam teaghlaigh, *family income supplement*
ionad teaghlach, *family centre*
lárionad comhairle teaghlaigh, *family advice centre*
liúntas leanaí, *family allowance*
pleanáil clainne, *family planning*
pleanáil nádúrtha clainne, *natural family planning*
ról na heaglaise, *role of the church*
ról na scoileanna, *role of the schools*
sláinte theaghlaigh, *family health*
sochar teaghlaigh, *family benefit*
stair theaghlaigh, *family history*
tacaíocht do theaghlaigh, *family support*

1.9 Ról inscne sa tsochaí

ceannaireacht, *leadership*
ceart na mban, *women's rights*
déan leithcheal ar, *discriminate against*
in aghaidh leithcheala, *anti-discrimination*
inscne, *gender*
leatrom, *discrimination*
leithcheal, *discrimination*
leithcheal ar bhonn gnéis, *sexual discrimination*
mná san ionad oibre, *women in the workplace*

Liosta Foclóra AS & A2

1.10 Daoine óga agus a gcuid fadhbanna sa tsochaí

aineolas, *ignorance*

alcól, *alcohol*

anabaíocht, *immaturity*

drugaí, *drugs*

easpa oideachais, *lack of education*

freagracht mhorálta, *moral responsibility*

mí-úsáid substaintí, *substance abuse*

scaoilteacht mhorálta, *moral laxitude*

1.11 Saincheisteanna tráthúla

athruithe dlí, *changes in law*

claonta, *biased*

cothrom na Féinne, *fair play*

eolach, *informed*

Comhthéacs 2:

Sláinte & Stíl Mhaireachtála

2.1 Folláine fhisiceach – cothú agus aclaíocht

aclaíocht, *exercise*

araíocht, *fitness*

caidrimhs shóisialta, *social relationships*

caitheamh aimsire, *hobbies*

codladh, *sleep*

cothú, *nourishment*

cumarsáid, *communication*

folláine, *well-being*

idirghníomhú sóisialta, *social interaction*

oiliúint, *nutrition*

scíth, *rest*

stíl mhaireachtála, *lifestyle*

2.2 Freagracht phearsanta

aibíocht, *maturity*

comaoin, *consideration*

dualgais, *duties*

fóna, *dependable*

freagracht, *responsibility*

neamhspleáchas, *independence*

oibleagáidí, *obligations*

Liosta Foclóra AS & A2

umhal, *dutiful*

2.3 Iarmhairtí dul i riosca – caitheamh tobac, alcól agus drugaí

Acht na nDrugaí Dainséaracha, *Dangerous Drugs Act*

ainbhéas drugaí, *drug habit*

an géarchor creidmheasa, *the credit crunch*

andúil i ndrugaí, *drug addiction*

bainistiú fiach, *debt management*

biotáille, *spirits*

caitheamh tobac, *smoking*

cártaí creidmheasa, *credit cards*

cearrbhachas, *gambling*

drong drugaí, *drug gang*

fiacha, *debts*

gáinneálaí drugaí, *drug trafficker*

geallghlacadóir, *bookmaker*

iasachtaí, *loans*

mangaire drugaí, *drug dealer*

meisceoir, *drunkard*

meisceoireacht, *drunkenness*

meisciúil, *intoxicating*

ródháileog, *overdose*

ródháileog drugaí, *drugs overdose*

2.4 Féinghortú

aird, *attention*

Liosta Foclóra AS & A2

cóir leighis, *treatment*
comhairleoir, *counsellor*
comhairliú, *counselling*
córas tacaíochta, *support system*
cosc, *prevention*
dúlagar, *depression*
féinghortú, *self-harm*
líne chabhrach, *helpline*
lionn dubh, *depression*
rogha an díogha, *last resort*
self-help, *féinchabhair*
self-help groups, *grúpaí féinchabhracha*
spleáchas, *dependency*

2.5 Suimeanna agus siamsaíocht

áiseanna nádúrtha, *natural amenities*
ballraíocht, *membership*
caitheamh aimsire, *pastime(s)*
cleachtadh, *practice*
costais, *expenses*
costasach, *expensive*
dreapadóireacht, *climbing*
dúil, *liking*
fánaíocht, *hiking*
ceachtanna gailf, *golf lessons*
ceachtanna snámha, *swimming lessons*

Liosta Foclóra AS & A2

iascaireacht, *fishing*

rothaíocht, *cycling*

saor, *inexpensive*

scístiúil, *restful*

siamsaíocht, *entertainment*

siúlóidí dúlra, *nature walks*

sléibhteoireacht, *mountaineering*

spéiseanna, *interests*

suaimhneach, *tranquil*

suimeanna, *interests*

sultmhar, *enjoyable*

2.6 Roghanna agus deiseanna ar fáil

áiseanna, *facilities*

am fóillíochta, *spare time*

ceachtanna, *lessons*

ceachtanna tiomána, *driving lessons*

ceardlann, *workshop*

ceardlann drámaíochta, *drama workshop*

compántas, *troupe*

cumann, *association*

deis, *opportunity*

fo-chumann, *club*

foghlaim ar líne, *online learning*

gairm, *profession*

gairmeacha, *careers*

Liosta Foclóra AS & A2

gairmthreoir, *careers advice*
ionad fóillíochta, *leisure centre*
ionad spóirt, *sports centre*
jabionad, *job centre*
liúntas um fhilleadh ar obair, *adult education*
malartán fostaíochta, *employment exchange*
ollscolaíocht, *university education*
paróisteach, *parochial*
postionad, *job centre*
ríomhfhoghlaim, *e-learning*
rogha, *choice*
scéim um fhilleadh ar obair, *back to work schemes*
scolaíocht, *schooling*

2.7 Rannpháirtíocht phearsanta

clubanna iarscoile, *afterschools clubs*
cluichí foirne, *team games*
cóireáil spá, *spa treatment*
cumhartheiripe, *aromatherapy*
gníomhach, *active*
iomaíoch, *competitive*
léitheoireacht, *reading*
rannpháirtíocht, *participation*
reifléacseolaíocht, *reflexology*
seomra aclaíochta, *gymnasium*,
suaimhneach, *relaxing*

Liosta Foclóra AS & A2

tráthanna ceisteanna, *quizzes*

2.8 Buntáistí chaitheamh aimsire don duine aonair

cairdeas, *friendship*

comrádaíocht, *camaraderie*

fáinne sóisialta, *social circle*

folláine, *well-being*

inchur deonach, *voluntary contribution*

obair dheonach, *voluntary work*

piarghrúpa, *peer group*

saol sóisialta, *social-life*

scíth a ligean, *to relax*

sláinte, *health*

spionnadh, *vitality*

suaimhneas intinne, *peace of mind*

taithí saoil, *life experience*

tríoblóid a sheachain, *avoid trouble*

2.9 Taisteal

an domhan mór a fheiceáil, *to see the world*

cultúir éagsúla, *various cultures*

éagsúlachtaí aeráide, *climate variations*

léargas, *insight*

modhanna iompair, *transport systems*

nósanna, *customs*

nósanna oibre, *work patterns*

Liosta Foclóra AS & A2

oidhreacht, *heritage*

taisteal, *travel*

teangacha, *languages*

tionscail dhúchasacha, *native industries*

traidisiúin, *traditions*

2.10 Impleachtaí taistil don duine aonair agus don tsochaí

duine aonair, *individual*

impleachtaí, *implications*

iompar poiblí, *public transport*

lacáiste, *discount*

lorg carbóin, *carbon footprint*

sábháilteacht, *safety*

slite rothaíochta, *cycling routes*

sochaí, *society*

2.11 Saincheisteanna tráthúla agus comhaimseartha

athruithe polasaí, *policy changes*

ciorruithe oideachais, *education cuts*

ciorruithe sláinte, *health cuts*

cúrsaí timpeallachta, *environmental affairs*

dífhostaíocht, *unemployment*

fiacha, *debts*

géarchor creidmheasa, *credit crunch*

géilleagar domhanda, *global economy*

i mbéal an phobail, *on everyone's lips*

Liosta Foclóra AS & A2

infheistíocht, *investment*

ionchais, *prospects*

meathlú, *recession*

riail dhíreach, *direct rule*

talmhaíocht, *agriculture*

Tionól Thuaisceart Éireann, *Northern Ireland Assembly*

tionscal, *industry*

trádáil thrasteorann, *cross-border trade*

Comhthéacs 3:

Daoine Óga sa tSochaí

3.1 Tionchair ar dhaoine óga – comhpháirtithe, teaghlach, cairde, scoil agus creideamh

áiseanna scoile, *school facilities*

cairdeas, *friendship*

cód iompair, *code of conduct*

comhairleoir scoile, *school counsellor*

comhcheoltóirí, *fellow musicians*

comhghleacaí, *colleague*

comhimreoirí, *fellow players*

comhoibrithe, *fellow workers*

comhpháirtí, *peer*

comhscoláirí, *fellow pupils*

comhthuisint, *mutual understanding*

crann taca, *friend (on which you can depend)*

creideamh, *religion*

cumainn scoile, *school societies*

dlúthchaidreamh, *close relationship*

dlúthchairdeas, *close friendship*

eagraíocht éacúiméineach, *ecumenical organisation*

eagraíocht trasphobail, *cross-community organisation*

eiseamláir duine a leanúint, *to follow the example of someone*

fealsúnacht na scoile, *school philosophy*

Liosta Foclóra AS & A2

foirne scoile, *school teams*
gaol teaghlaigh, *familial relationship*
leasdeartháir, *stepbrother*
leasdeirfiúr, *stepsister*
mórtheaghlach, *extended family*
searmanas eaglasta, *church ceremony*
séiplíneach, *chaplain*
seirbhís eaglasta, *church service*
tacaíocht, *support*
teaghlach núicléach, *nuclear family*
tionchar, *influence*
tuismitheoirí, *parents*

3.2 Cultúr pobail agus meáin chumarsáide – teilifís, pictiúrlann, irisleabhair, ceol, preas agus fógraíocht

bunrán, *daily bulletin*
ceol clasaiceach, *classical music*
ceol hip hap, *hip hop music*
ceol rince, *dance music*
ceol tuaithe, *country music*
cinsireacht ceoil, *censorship of music*
cinsireacht scannán, *film censorship*
clár faisnéise, *documentary*
clár idirghníomhach, *interactive programme*
colúnaí, *columnist*
cultúr pobail, *popular culture*

Liosta Foclóra AS & A2

díospóireacht, *debate*
eagarfhocal, *editorial*
eagarthóir, *editor*
fógraí idirlín, *internet advertisements*
fógraí raidió, *radio advertisements*
fógraí rangaithe, *classified advertisements*
fógraí teilifíse, *television advertisements*
fógraí teilifíse, *televison advertisements*
fógraíocht, *advertising*
fógraíocht, *advertising*
foilseachán áitiúil, *local publication*
foilseachán náisiúnta, *national publication*
iris dhaite, *coloured magazine*
iris do dhéagóirí, *magazine for teenagers*
iris faisin, *fashion magazine*
iris Ghréasáin, *webzine*
iris spóirt, *sports magazine*
iriseoir, *journalist*
leathanach na litreacha, *letters page*
meáin chumarsáide, *media*
meán cumarsáide, *medium*
míosúchán, *monthly*
pobalbhreith, *opinion poll*
popcheol, *pop music*
preas, *press*
príomhscannán, *feature film*

Liosta Foclóra AS & A2

rapcheol, *rap music*

scannán, *film*

scannán eachtraíochta, *adventure film*

scannán faisnéise, *documentary film*

scannán oideachasúil, *educational film*

scannán tríthoiseach, *3D film*

seachtanán, *weekly*

sobalchlár, *soap opera*

tábhacht na fógraíochta, *importance of advertising*

tairseach a naoi, *nine o'clock watershed*

teilifís réaltachta, *reality television*

tionchar na fógraíochta, *influence of advertising*

tionchar na meán, *influence of the media*

tionscal na scannán, *film industry*

tréimhseachán, *periodical*

tuairmíocht, *opinion*

3.3 Féiniúlacht chultúrtha – tuiscint ar do chultúr féin agus ar

éagsúlachtaí cultúrtha

Aire Cultúir, Ealaíon agus Fóillíochta, *Minister for Culture, Arts and Leisure*

caomhnú an chultúir, *preservation of culture*

comhionannas cultúrtha, *cultural equality*

cultúr ceannasach, *dominant culture*

cultúr comhaimseartha, *contemporary culture*

cultúr dúchasach, *indigenous culture*

cultúr eachtrannach, *foreign culture*

Liosta Foclóra AS & A2

cultúr iolraíoch, *pluralist culture*
cultúr liobrálach, *liberal culture*
cultúr mionlaigh, *minority culture*
cultúr na gceiliúrán, *celebrity culture*
cultúr na ndaoine, *folk culture*
cultúr na n-óg, *youth culture*
cultúr nua-aimseartha, *modern culture*
cultúr piarghrúpa, *peer culture*
cultúr pobail, *popular culture*
cultúr tomhaltais, *consumer culture*
domhandú cultúir, *globalisation of culture*
eagraíochtaí cultúrtha, *cultural organisations*
grúpaí cultúrtha, *cultural groups*
maoiniú poiblí, *public funding*
maoiniú rialtais, *government funding*
suaitheadh cultúir, *culture shock*
tábhacht an chultúir, *importance of culture*

3.4 Saol na scoile – brúnna agus dúshláin

áiteanna ollscoile, *university places*
barr an ranga, *top of the class*
brú an phiarghrúpa, *peer group pressure*
brú na hoibre, *work pressure*
brú na scrúduithe, *exams pressure*
bun an ranga, *bottom of the class*
comórtas, *competition*

Liosta Foclóra AS & A2

comparáid, *comparision*

dúil gan fháil, *unfulfilled expectation*

dul siar, *revision*

éiteas na scoile, *school ethos*

grádanna, *grades*

imeachtaí seach-churaclaim, *extra-curricular activities*

ionadaíocht don scoil, *representation of school*

marcanna, *marks*

measúnachtaí, *assessments*

obair chúrsa, *coursework*

príomhbhuachaill, *head-boy*

príomhchailín, *head-girl*

ranganna breise, *extra classes*

strus, *stress*

táblaí sraithe, *league tables*

tacaíocht ó mhúinteoirí, *support from teachers*

tacaíocht ó thuismitheoirí, *support from parents*

torthaí, *results*

tromaíocht, *bullying*

uaillmhian, *ambition*

3.5 Dul i ngleic le brúnna scoile

caitheamh aimsire, *hobbies*

ceannaire bliana, *head of year*

comhairle a lorg, *to seek advice*

comhairleoir, *counsellor*

Liosta Foclóra AS & A2

dul i ngleic le, *deal with*
fadhbanna a roinnt, *to share problems*
foireann frith-thromaíochta, *anti-bullying team*
foireann tréadchúraim, *pastoral care team*
monatóireacht, *monitoring*
múinteoir ranga, *form tutor*
ranganna breise, *extra classes*
ranganna saora, *free classes*
scíth a ligean, *to relax*
tréadchúram, *pastoral care*

3.6 Freagracht phearsanta don fhoghlaim

ar do chonlán féin, *on your own initiative*
as do stuaim féin, *on your own initiative*
athbhreithniú spriocanna, *target review*
beartú spriocanna, *target setting*
cuspóirí, *objectives*
foghlaimeoir neamhspleách, *independent learner*
freagracht phearsanta, *personal responsibility*
indéanta, *achievable*
neamhspleáchas, *independence*
rialacha na scoile, *school rules*
spriocanna, *targets*
staidéar neamhspleách, *independent study*
tinreamh, *attendance*

Liosta Foclóra AS & A2

3.7 Pleanáil ghairme – ardaidhmeanna agus spriocanna

ábhar a roghnú, *to choose a subject*

ardaidhmeanna, *aspirations*

cloí le hábhar, *to persevere with a subject*

cloí leis an Ghaeilge, *to persevere with Irish*

deiseanna gairme, *career opportunities*

forbairt ghairme, *career development*

gairm, *career*

gairm-mhian, *career aspiration*

gairmthreoir, *career guidance*

ionchais ghairme, *career prospects*

múinteoir gairmthreorach, *careers teacher*

oideachas faoi ghairmeacha, *careers education*

pleanáil ghairme, *career planning*

post páirtaimseartha, *part-time job*

próifíl ghairme, *career profile*

rogha ghairme, *career choice*

roghanna, *options*

seirbhís ghairmeacha, *careers service*

soghluaiseacht i ngairm, *mobility in career*

taithí oibre, *work experience*

3.8 Tuiscint ar an chóras oideachais

áit ollscoile a ghnóthú, *to gain a university place*

an córas oideachais, *the education system*

caidrimh a chothú, *to form relationships*

Liosta Foclóra AS & A2

cúrsaí teanga, *language courses*

dul i dtaithe ar an chóras, *to become acquainted with the system*

Gaelscoileanna, *Irish-medium schools*

grádanna a ghnóthú, *to gain grades*

impleachtaí roghanna, *implications of decisions*

rogha leathan, *wide choice*

scéimeanna oibre, *work-related schemes*

scoileanna Caitliceacha, *Catholic schools*

scoileanna iomlánaithe, *integrated schools*

scoileanna stáit, *state schools*

3.9 Tuiscint ar chórais oideachais eile

cúrsaí céime, *degree courses*

cúrsaí fochéime, *undergraduate courses*

cúrsaí for-rochtana, *outreach courses*

cúrsaí iarchéime, *postgraduate courses*

cúrsaí oiliúna, *training courses*

oideachas aosach, *adult education*

oideachas fad saoil, *life-long education*

oideachas for-rochtana, *outreach education*

3.10 Saincheisteanna tráthúla agus comhaimseartha

Aire Oideachais, *Minister for Education*

córas cuimsitheach, *comprehensive system*

deontais oideachais, *educational grants*

grúpaí díothacha, *deprived groups*

Liosta Foclóra AS & A2

iasachtaí mac léinn, *student loans*

páistí díothacha, *deprived children*

roghnú acadúil, *academic selection*

Roinn an Oideachais, *Department of Education*

straitéis an rialtais, *government strategy*

táillí ollscoile, *university fees*

teist aistrithe, *transfer test*

Comhthéacs 4:

Saorántacht Áitiúil & Domhanda

4.1 Comhionannas agus neamhionannas – cinéalacha/cúiseanna

aineolas, *ignorance*

aoiseachas, *ageism*

biogóideacht, *bigotry*

comhionannas, *equality*

claonroinnt, *gerrymandering*

dúshaothrú, *exploitation*

dúshaothrú an lucht oibre, *exploitation of workers*

éagothroime, *inequality*

éagothroime shochoideachasúil, *socio-educational inequality*

éagothromoidí comhcheangailte, *combined inequalities*

gnéasachas, *sexism*

idirdehalú, *discrimination*

leatrom, *discrimination*

leithcheal, *discrimination*

luí éagothroime, *sense of inequality*

neamhionannas, *inequality*

neamhionannas acmhainní, *inequality of resources*

neamhionannas aoise, *age inequality*

neamhionannas ciníocha, *racial inequality*

neamhionannas creidimh, *religious inequality*

neamhionannas inscne, *gender inequality*

Liosta Foclóra AS & A2

neamhionannas teanga, *language inequality*

4.2 Comhionannas sa tsochaí

atmaisféar cóimheasa, *climate of mutual respect*

cearta daonna, *human rights*

comhaontú frithpháirteach, *mutual agreement*

comhdheiseanna, *equal opportunities*

comhthuiscint, *mutual understanding*

cothrom na Féinne, *fair play*

cuóta allmhairíochta-onnmhairíochta, *import-export quota*

cuóta inimirceach, *immigration quota*

de thoil a chéile, *by mutual accord*

fostóir comhionannas deiseanna, *equal opportunities employer*

idirdealú dearfach, *positive discrimination*

leithcheal dearfach, *positive discrimination*

4.3 Leithcheal agus claontacht – cúiseanna agus iarmhairtí

Acht in aghaidh leithcheala, *Discrimination Act*

ag comhrac in aghaidh leithcheala, *combating discrimination*

claon in aghaidh duine, *to prejudice against someone*

claon in éadan duine, *to prejudice against someone*

claontacht, *prejudice*

claontacht aicme, *prejudice of class*

claontacht cine, *prejudice of race*

claontacht creidimh, *religious prejudice*

claontacht inscne, *prejudice of gender*

Liosta Foclóra AS & A2

easpa cóimheasa, *lack of mutual respect*

easpa comhthuisceana, *lack of mutual understanding*

easpa cumarsáide, *lack of communication*

easpa measa, *lack of respect*

easpa tuisceana, *lack of understanding*

in aghaidh leithcheala, *anti-discrimination*

léirigh claontacht i leith, *to show prejudice*

leithcheal, *discrimination*

reachtaíocht in aghaidh leithcheala, *anti-discrimination legislation*

réamhthuairimí, *preconceived ideas*

4.4 Dul i ngleic le leithcheal agus claontacht

an tAcht um Míchumas, *Disability Act*

beartas comhdheiseanna, *equal opportunities policy*

comhdheiseanna do chách, *equal opportunities for all*

eagraíochtaí trasphobail, *cross-community organisations*

oideachas feabhsaithe, *improved education*

scéimeanna oideachais, *education schemes*

sláinte agus sábháilteacht ag an obair, *health and safety at work*

4.5 Bochtanas – cúiseanna agus iarmhairtí

aiséolaíocht fiach, *debt repayment*

aiséolaíochtaí morgáiste, *mortgage repayments*

an tAcht Sláinte, *Health Act*

bailiú fiach, *debt collection*

bainistiú fiach, *debt management*

Liosta Foclóra AS & A2

billí, *bills*

creidiúnaí, *creditor*

creidmheas, *credit*

cúram sláinte phobail, *community health care*

dea-nós sláinte, *good health habit*

dífhostaíocht, *unemployment*

droch-choinníollacha maireachtála, *poor living conditions*

easpa deiseanna fostaíochta, *lack of employment opportunities*

easpa oideachais, *lack of education*

fadhbanna sóisialta, *social problems*

fáinne fí na bochtaineachta, *vicious cycle of poverty*

féichiúnaí, *debtor*

fiach fadtéarmach, *long-term debt*

fiach gearrthéarma, *short-term debt*

fiacha, *debts*

géarchor creidmheasa, *credit crunch*

iasachtaí, *loans*

oideachas sláinte, *health education*

rátaí úis, *interest rates*

sáinn na bochtaineachta, *poverty trap*

sláinte theaghaigh, *family health*

timthriall na bochtaineachta, *cycle of poverty*

titíocht níos fearr, *better housing*

ús, *interest (financial)*

4.6 Réitiú don bhochtanas áitiúil agus domhanda

Liosta Foclóra AS & A2

athoiliúint, *retraining*

athoiliúint thionsclaíoch, *industrial retraining*

comhoibriú idirnáisiúnta, *international co-operation*

cuir athoiliúint ar, *to retrain*

cumainn charthanachta, *charitable organisations*

cúrsaí oiliúna, *training courses*

deiseanna fostaíochta, *employment opportunities*

deiseanna oiliúna, *training opportunities*

fórsa oibre oilte, *educated workforce*

fostaíocht, *employment*

infheisíocht, *investment*

iompar inacmhainne, *affordable transport*

scileanna so-aistrithe, *transferable skills*

straitéisí domhanda, *global strategies*

tithíocht inacmhainne, *affordable housing*

4.7 Sochaí ilchultúrtha - dúshlám agus brúnna

creatlach cultúrtha, *cultural fabric*

cultúir éagsúla, *various cultures*

domhandú cultúrtha, *cultural globalisation*

eachtrannaigh, *foreigners*

éiteas ilchultúrtha, *multi-cultural ethos*

feasacht chultúrtha, *cultural awareness*

féiniúlacht chultúrtha, *cultural identity*

ilchineálacht chultúrtha, *cultural diversity*

malartú cultúrtha, *cultural exchange*

Liosta Foclóra AS & A2

oibrithe eachtrannacha, *foreign workers*

oidhreacht chultúrtha, *cultural heritage*

sochaí ilchultúrtha, *multi-cultural society*

teangacha, *languages*

tírdhreach cultúrtha, *cultural landscape*

traidisiún cultúrtha, *cultural tradition*

4.8 Forbairtí agus athruithe le déanaí

daonra ilchultúrtha, *multi-cultural population*

daonra iltheangacha, *multi-lingual population*

fórsa oibre ilchultúrtha, *multi-cultural workforce*

imirceach eacnamaíoch, *economic migrant*

insí oibrithe inimirceach, *influx of migrant workers*

oibrí inimirceach, *migrant worker*

pobal inimirceach, *migrant community*

reachtaíocht Eorpach, *European legislation*

reachtaíocht fostaíochta, *employment legislation*

spailpín fánach, *migrant worker*

4.9 Inimirce - saincheisteanna/buntáistí/iomlánú

aistritheoirí, *translators*

ateangaire, *interpreter*

ateangaireacht, *interpreting*

bunachar eolais, *knowledge base*

bunachar scileanna, *skill-base*

cearta oideachais, *education rights*

Liosta Foclóra AS & A2

cearta teanga, *language rights*

deacrachtaí cumarsáide, *communication difficulties*

ilchultúrthacht, *multi-culturalism*

iomlánú, *integration*

oideachas iomlánaithe, *integrated education*

scoileanna iomlánaithe, *integrated schools*

seirbhís aistriúcháin, *translation service*

seirbhís ateangaireachta, *interpretation service*

sochaí ilchultúrtha, *multi-cultural society*

4.10 Tuiscint ar éagsúlachtaí cultúrtha

cóimheas, *mutual respect*

comhionannas cultúrtha, *cultural equality*

comhthuiscint, *mutual understanding*

deiseanna traschultúrtha, *transcultural opportunities*

eagraíochtaí traschultúrtha, *transcultural organisations*

féiniúlacht chultúrtha, *cultural identity*

oideachas cultúrtha, *cultural education*

taithí ar an saol, *life experience*

taithí dhaonna, *human experience*

taithí shóisialta, *social experience*

traschultúrú, *transculturation*

4.11 Forbairt ar dhaonlathas áitiúil agus domhanda

aois vótála, *voting age*

aonvóta inaistrithe, *single transferable vote*

Liosta Foclóra AS & A2

cearta vótála, *voting rights*

Comhalta den Tionól Reachtach (CTR), *Member of Legislative Assembly (MLA)*

daonlathas, *democracy*

daonlathas áitiúil, *local democracy*

daonlathas an phobail, *grassroots democracy*

daonlathas domhanda, *global democracy*

iomaitheoir neamhspleách, *independent candidate*

ionadaíocht chionmhar, *proportional representation*

neart vótála, *voting strength*

oll-toghchán, *general election*

páirtí polaitíochta, *political party*

príomhaire, *prime-minister*

tánaiste, *deputy-leader*

taoiseach, *leader*

toghchán, *election*

toghchán áitiúil, *local election*

toghchán don Tionól, *Assembly election*

uachtarán, *president*

vóta a chaitheamh, *to cast a vote*

vóta inaistrithe, *transferable vote*

vótáil, *to vote*

vótálaí, *voter*

4.12 Coimhlint – cúiseanna agus iarmhairtí

aighneas, *conflict*

cath, *battle*

Liosta Foclóra AS & A2

ciníochas, *racism*

cliseadh cumarsáide, *breakdown in communication*

cliseadh pobail, *community breakdown*

cogadh, *war*

cogadh cóir, *just war*

coimhlint, *conflict*

coimhlint áitiúil, *local conflict*

coimhlint idirnáisiúnta, *international conflict*

coinbhleacht, *conflict*

éagóir, *injustice*

éagóir idirnáisiúnta, *international injustice*

éagóir struchtúrach, *structural injustice*

leithcheal, *discrimination*

mar rogha dheiridh, *as a last resort*

4.13 Réiteach ar choimhlint

cainteanna gaireachta, *proximity talks*

déabhlóid, *devolution*

díchoimisiúnú, *decommissioning*

idirbheartaíocht, *negotiation*

idirbheartaíocht ghaireacht, *proximity talks*

meas ar a chéile, *respect for each other*

póilíneacht, *policing*

próiseas síochána, *peace process*

réiteach coimhlinte, *conflict resolution*

réiteach coinbhleachta, *conflict resolution*

Liosta Foclóra AS & A2

síocháin mharthanach, *lasting peace*

socrú marthanach, *lasting settlement*

tuiscint ar dhearcadh an duine eile, *understanding the perspective of other*

Comhthéacs 5:

Feasacht Chomhshaoil

5.1 Tábhacht an chaomhnaithe sa tsochaí

aireachtáil dhaonna ar an timpeallacht, *human perception of the environment*

bainistíocht timpeallachta, *environmental management*

bonneagar timpeallachta, *environmental infrastructure*

caomhnú, *conservation*

comhshaol, *environment*

cúrsaí timpeallachta, *environmental concerns*

damáiste don chomhshaol, *environmental damage*

díghrádú comhshaoil, *environmental degradation*

imhsaol, *environment*

líonra comhshaoil, *environment network*

mórthimpeallacht, *wider environment*

oideachas timpeallachta, *environmental education*

timpeallach lasmuigh, *outdoor environment*

timpeallacht, *environment*

timpeallacht dhaonna, *human environment*

timpeallacht fhisiciúil, *physical environment*

timpeallacht idéalach, *ideal environment*

timpeallacht uirbeach, *urban environment*

5.2 Caomhnú - cineálacha éagsúla

acmhainneacht timpeallachta, *environmental potential*

Liosta Foclóra AS & A2

aighe i leith na timpeallachta, *environmental attitude*
beartas comhshaoil, *environmental policy*
caipiteal comhshaoil, *environmental capital*
ceist timpeallachta, *environmental concern*
cinniúint chomhshaoil, *environmental fate*
clár gníomhaíochta comhshaoil, *environmental action programme*
eolaíocht chomhshaoil, *environmental science*
eolaíocht imshaoil, *environmental science*
eolas imshaoil, *environmental studies*
feabhsú comhshaoil, *environmental improvement*
feasacht chomhshaoil, *environmental awareness*
grúpa comhshaoil, *environmental group*
ilghnéitheacht timpeallachta, *environmental diversity*
limistéar comhsaoil, *environmental area*
limistéar imshaoil, *environmental area*
measúnú comhshaoil, *environmental appraisal*
pleanáil comhshaoil, *environmental planning*
rialú comhshaoil, *environmental control*
rialú timpeallachta, *environmental control*
tionchar timpeallachta, *environmental influence*
toisc thimpeallachta, *environmental factor*

5.3 Freasúra don chaomhnú

aimleascas, *reluctance*
ceandánacht, *stubbornness*
drochnósanna, *bad habits*

Liosta Foclóra AS & A2

easpa dreasachta, *lack of incentive*

fadhb timpeallachta, *environmental problem*

falsacht, *laziness*

guais timpeallachta, *environmental hazard*

leisciúlacht, *laziness*

míbhuntáiste de bharr timpeallachta, *environmental disadvantage*

milleadh na timpeallachta, *spoiling the environment*

réabadh na timpeallachta, *desecration of the environment*

truailliú na timpeallachta, *pollution of the environment*

5.4 Truailliú agus dramhaíl – foinsí agus réitigh

cáin in aghaidh an truailithe, *anti-pollution tax*

clár obairdhreasaithe, *work-incentive programme*

dlíthe na tíre, *laws of the land*

dreasacht, *incentive*

dreasacht airgid, *financial incentive*

dreasacht eacnamaíoch, *environmental incentive*

feachtas comhshaoil, *environmental campaign*

foinsí éagsúla fuinnimh, *alternative energy sources*

liúntas dreasachta, *incentive allowance*

measúnacht tionchair timpeallachta, *environmental impact assessment*

monatóireacht ar thruailliú, *monitoring of pollution*

ráiteas tionchair timpeallachta, *environmental impact statement*

reachtaíocht, *legislation*

staidéar tionchair timpeallachta, *environmental impact study*

táscaire truailithe, *pollution indicator*

Liosta Foclóra AS & A2

truailliú aeir, *air pollution*
truailliú aibhneacha, *river pollution*
truailliú atmaisféarach, *atmospheric pollution*
truailliú forleathan, *widespread pollution*
truailliú ithreach, *soil pollution*
truailliú mara, *marine pollution*
truailliú radaighníomhach, *radioactive pollution*
truailliú talmhaíochta, *agricultural pollution*
truailliú teirmeach, *thermal pollution*
truailliú tionsclaíoch, *industrial pollution*
truailliú uisce, *water pollution*

5.5 Foinsí comhroghnacha agus in-athnuaite fuinnimh

athchúrsáil, *recycling*
bithéagsúlacht, *biodiversity*
cumhacht hidrileictreach, *hydro-electric power*
feirm ghaoithe, *wind farm*
foinse comhroghnach fuinnimh, *alternative energy source*
foinse in-athnuaite fuinnimh, *renewable energy source*
fuinneamh gréine, *solar energy*
fuinneamh hidrileictreach, *hydro-electric energy*
gineadóir gaoithe, *wind generator*
grian-aonad, *solar unit*
grianfhuinneamh, *solar energy*
grianphainéal, *solar panel*
griantéitheoir, *solar heater*

Liosta Foclóra AS & A2

hidrileictreachas, *hydro-electricity*

muilte gaoithe, *windmills*

painéal gréine, *solar panel*

Scéim Hidrileictreach na Sionainne, *Shannon Hydro-Electric Scheme*

staisiún grianchumhachta, *solar power plant*

staisiún hidrileictreach, *hydro-electric station*

téamh gréine, *solar heating*

tuirbín gaoithe, *wind turbine*

5.6 Athrú aeráide - cúiseanna agus iarmhairtí

athrú aeráide, *climate change*

creimeadh cósta, *coastal erosion*

géarchéim comhshaoil, *environmental crisis*

géarchéim timpeallachta, *environmental crisis*

milleadh gnáthóg, *destruction of habitats*

réabadh gnáthóg, *desecration of habitats*

téamh domhanda, *global warming*

5.7 Ról na rialtas i gcosaint na timpeallachta

Acht Truaillíochta, *Pollution Act*

Aire Comhshaoil, *Environment Minister*

Aire Comhshaoil agus Rialtais Áitiúil, *Minister for the Environment and Local Government*

An Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil, *European Environment Agency*

An Institiúid Comhshaoil agus Inbhuanaitheachta, *Institute for Environment and Sustainability*

Liosta Foclóra AS & A2

An Oifig Eolais Chomhshaoil, *Environmental Information Office*

An Rannóg Beartas Comhshaoil, *Environment Policy Section*

An Rannóg Comhshaoil, *Environmental Department*

An Roinn Comhshaoil, *Department of the Environment*

An Scéim um Chosaint na Timpeallachta Tuaithe, *Rural Environmental Protection Scheme*

Cairde Chomhshaoil na hÉireann, *Friends of the Irish Environment*

Coinbhinsiún ar an Athrú Aeráide, *Convention on Climate Change*

dreasacht chánach, *tax incentive*

Lá Domhanda an Chomhshaoil, *World Environmental Day*

Monatóireacht Dhomhanda don Chomhshaoil, *Global Monitoring for Environment*

Oifigeach Feasachta Comhshaoil, *Environmental Awareness Officer*

Oifigeach Rialaithe Comhshaoil, *Environmental Control Officer*

reachtaíocht Eorpach, *European legislation*

5.8 Comhfhreagracht agus freagracht phearsanta

comhfhreagracht, *collective responsibility*

comhoibriú áitiúil, *local co-operation*

comhoibriú idirnáisiúnta, *international co-operation*

comhoibriú náisiúnta, *national co-operation*

freagracht phearsanta, *personal responsibility*

gaol idir an duine agus a thimpeallacht, *man-environment relationship*

iarracht phearsanta, *personal effort*

ionchur aonair, *individual input*

rialachán comhshaoil, *environmental regulation*

timpeallacht de dhéantús an duine, *man-made environment*